

§ 61 Kyrkans roll i den sociala ekonomin

IRENE OSKARSSON:

Fru ordförande! Jag funderade på om man skulle stryka sig från listan, men vad hjärtat är fullt av... Detta är oerhört viktiga frågor. Det är viktigt att kyrkan tar en aktiv del i det här arbetet. Jag kan konstatera att vi ibland menar lite olika saker, när vi pratar om den sociala ekonomin och vad vi gör i det sammanhanget. Det handlar dels om att bereda människor möjlighet till arbete och att göra uppgifter som behövs i vårt samhälle, människor som kanske inte på en reguljär ordinarie arbetsmarknad ses som de som kan göra detta till hundra procent, att man hittar nya former för detta. Dels är det också sådant som jag ser som väldigt viktigt att Svenska kyrkan engagerar sig i och driver, nämligen alternativa boendeformer för äldre, barn- och ungdomsarbete i form av förskolor, fritidshem och så vidare. Detta görs på många håll men mer kommer att efterfrågas.

Vikten av vad som efterfrågas av Svenska kyrkan centralt hörde vi om inledningsvis, tror jag, när vi diskuterade de första betänkandena idag. Här tror jag att Svenska kyrkan centralt har en väldigt viktig uppgift, att ge kompetens, att ge möjligheter, att hämta in kunskap. Men upptäck inte hjulet själv! Det är det ivägskick jag också ger. Se till att använda den kompetens som finns, till exempel i Companion, som jobbar och har jobbat med de här frågorna. Jag tror att Västerås stift har haft en god dialog med dem i det arbete som de har gjort där, till exempel. Detta är nämligen ett av de ben som jag tror att Svenska kyrkan behöver stå på, för att – återigen detta – våra medlemmar och vi själva som är här ska känna, att vi är delaktiga i något som är större än oss själva, där vi är efterfrågade, där vår kompetens och vårt bemötande av människor behövs, inte minst det som kommer till uttryck i själavård, i samtal om livet och döden. Jag kan konstatera att till exempel Allhelgonahelgen har blivit den största kyrkliga helgen i våra bygder. Det är inte jul och det är inte påsk. Jag tycker det kan vara en öppning för något nytt och positivt.

I detta ligger, fru ordförande, vikten av att kyrkostyrelsen jobbar vidare med de här frågorna. Jag har inget yrkande i detta i förhållande till det som utskottet har tagit, eftersom jag har suttit där. Jag kände vikten av att den här frågan diskuteras och ventileras och att vi gemensamt får en tydlighet i vad vi kan göra som kyrka.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! I det här betänkandet talar jag för utskottet och vill då först yrka bifall till utskottets hemställan. Det är inte så att detta är oviktigt på något sätt, tvärtom. Det är fantastiskt viktigt. Jag skulle rekommendera den intresserade att läsa den sammanfattning och bakgrundsbeskrivning som finns i betänkandet. Den ger en gedigen genomgång av allt det arbete som har skett från 2007 och framåt.

Motion 2014:18 önskar en utredning för att ta fram nationella riktlinjer och motion 2014:98 önskar sig en manual för verksamheter inom vård, skola och omsorg och en utbildningsinsats. 2011 fastställde kyrkostyrelsen *Råd vid bedrivande av näringsverksamhet i församling* och *Råd till församlingar vid bolagsbildning*. Man satte till en välfärdsutredning om en utförarorganisation. Vi hörde nyss om Västerås stift, där man har drivit kompetensutvecklingsprojekt, "Aktör för välfärd". 2013 antog kyrkostyrelsen en plattform om Svenska kyrkans roll som aktör i välfärden. Den är vägledande för nationell nivå och fungerar inspirerande för församlingar och stift. Man lyfter där fram de tre roller Svenska kyrkan kan ha, påverkansaktör, samverkanspart men också utförare. I årets skrivelse *Verksamhet*

och ekonomi framgår det att det görs en särskild satsning 2015 till 2017 på diakonal utveckling, där också välfärdsfrågorna ingår. Kansliet arbetar alltså idag och kyrkostyrelsen följer detta idag. Därför yrkar utskottet avslag på motionerna. Man slår in öppna dörrar. Det är inte det att de tar upp fel saker utan att arbetet redan pågår.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! En marginal av människors fritid – där upplevde jag att mycket av verksamheten under min tid som församlingspräst hamnade, en konkurrens om en marginal av människors fritid och en verksamhet som människor utanför kyrkan inte så att säga kunde värdera professionellt. Det motsvarade ingen annan funktion i samhället.

Sedan några år tillbaka leder jag ett gymnasium, som följer alla de styrdokument som Sveriges riksdag har fattat beslut om men som också vilar på evangelisk-luthersk grund. Här får jag möta människor med olika professionalitet i sin bakgrund och som med yttersta angelägenhet försöker få in sina ungdomar på vår skola. Det innebär alltså att vi har en verksamhet, där det finns en respekt i själva arbetet som kan jämföras med liknande verksamheter i andra skolor. En gång i tiden bedrevs det jordbruk i prästgårdarna och prästen kunde vinna mer eller mindre respekt för att han delade den vardag och utförde ett arbete som andra kunde känna igen sig i. När alltmer i vår verksamhet som kyrka har handlat om pyssel för daglediga, barn som ännu inte är på dagis och de som har lämnat sitt yrkesverksamma liv, finns det en risk att vår kontaktyta med folk i stort minskar. Jag tror det är en viktig framtidsfråga för vår kyrka att vara med och bygga upp institutioner inom vård, skola och omsorg av olika slag. Friskolereformen har ju skadats av att det inte har funnits en mängd ideellt, pedagogiskt grundade friskolor utan har kommit att domineras av vinstdrivande företag.

Här har kyrkan en stor möjlighet och en kallelse, skulle jag vilja säga, att vara med och gestalta ett samhällsliv, där den politiska strukturen i civilsamhället kompletteras av andra aktörer. Sekulariseringen motverkas när tron inte bara är någonting som finns i fromma kretsar utan får ta gestalt i vardagen med sådant arbete som riktar sig till människors grundläggande, mänskliga behov, såsom till exempel utbildning, äldreomsorg, i vissa fall LVU- och LVM-hem och gruppboenden. Ja, det finns mängder av områden, där vi som kristna och som kyrka skulle kunna tillföra någonting samtidigt. Min stora upplevelse är att det finns så mycket att lära av skickliga människor där ute i samhället med alla möjliga kunskaper, som kan göra att vi växer och håller oss ständigt ajour med vad som är på gång i vår samtid bland våra medmänniskor i stort.

Jag är glad för det allvarliga och fina bemötande som motionen 2014:98 har fått och det arbete som lagts ner i utskottet. Jag har ändå en fråga. Där hänvisas till en utredning som jag tror Kerstin Alberius utförde. Jag undrar vad som hände med den utredningen och kan företrädare för utskottet säga någonting om hur den har implementerats vidare?

PER LINDBERG (REPLIK).

Alberius utredning *Aktör för välfärd* bedömde kyrkostyrelsen ha missat målet. Man uppfyllde inte de kriterier som utredningen hade fått och därför har den utredningen inte kommit längre. Man la den åt sidan och den remitterades tyvärr inte. Men som jag redogjorde för, har det hänt fantastiskt mycket annat. Det här området drivs ju av

människors förväntningar på kyrkan som en aktör. Därför lär det inte avstanna. Jag kan instämma i vad du säger, Fredrik.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Per, jag känner ju till den skola som Fagersta församling har, är det väl, som drivs under Henrik Rydbergs ledning. Den är inte en konfessionell skola, men har ni fler exempel på att en församling i Svenska kyrkan har utnyttjat de vidöppna möjligheterna att grunda skolor? Finns det andra exempel på, låt oss säga, äldrevård eller liknande med kyrklig huvudman?

PER LINDBERG (REPLIK):

Det vet jag inte.

BIRGITTA SÖDERFELDT:

Ärade ordförande, ledamöter, biskopar och övriga som lyssnar denna sena kväll! Det här är ju en sammanslagning av olika motioner och ärenden som finns inom ramen för social ekonomi, men det jag ville tala om är det som framgår av motionen 2014:18, där jag själv med flera är undertecknare. Den handlar mer specifikt om socialt företagande.

Socialt företagande handlar om att man har organisation för att ta hand om och ge arbetsuppgifter till människor med svårigheter i arbetslivet och som ofta då på grund av funktionshinder, sjukdom och andra svårigheter står långt ifrån det som – lite vulgärt kan jag tycka – kallas för den ordinarie arbetsmarknaden. Jag vet att Svenska kyrkan och också andra organisationer gör väldigt stora och bra insatser på det här området, men man har också pekat på, bland annat i pressen och på annat vis, att det finns problem på det här området. De som finns och arbetar inom det sociala företagandet har en väldigt låg ersättning. Ibland har man dåliga arbetsförhållanden. Samtidigt kan den ersättning som utgår till exempel från arbetsförmedlingen till det sociala företaget te sig väldigt hög i relation till de anställdas låga nivå. Många har känt sig utnyttjade. Det finns också ett problem att man då går in i verksamheter såsom café- eller restaurangverksamhet, där man kan ha anställda som har en väldigt låg ersättning och man då konkurrerar med företag i bygden som ska anställa människor på helt ”vanliga” villkor. Det blir alltså en sned konkurrens som kan upplevas som orättfärdig för småföretagare och andra.

Vi har velat att man i Svenska kyrkan tydligare ska titta på frågor som rör etik och arbetsrätt kring det sociala företagandet, för att förebygga och åtgärda dessa typer av problem. Samtidigt känner jag, när jag både har läst betänkandet och hört Pers inlägg, att jag är väldigt glad över att det sker ett sådant gediget utredningsarbete. Därför vill jag faktiskt inte i det här läget yrka bifall till den egna motionen. Däremot saknar jag en mera tydlig skrivning. Tar man verkligen upp problemen med de här frågorna om socialt företagande i det pågående utredningsarbetet?

Mitt förslag här är att man ska bifalla ett förslag som jag framlägger. Förslaget är att kyrkostyrelsen inom ramen för arbetet med välfärdsfrågorna hanterar frågor kring socialt företagande. Utredningen ska ta fram riktlinjer om hur anknytning till församling eller stift ska ske och tydliggöra etiska och sociala krav på socialt företagande med anknytning till Svenska kyrkan.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 102.